

จับโดยไม่ต้องมีหมายจับ ทำได้หรือไม่ ? ?

พรเทพ ทวีภักย์จน์

ผู้บริหารสำนักทนายษายกฤตกุล
บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)

เมื่อ บุคคลใดถูกจับกุมจนต้องกลายเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย ในคดีอาญา สิทธิเสรีภาพย่อมถูกจำกัดลง บางครั้งผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่สามารถดำเนินการเพื่อให้ได้รับการประกันตัวได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ญาติหรือบุคคลอื่นดำเนินการในเรื่องการประกันตัว ดังนั้น ความรู้ และขั้นตอนการปฏิบัติทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการประกันตัวจำเลยจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาเพื่อกำหนดเป็นแนวทางดำเนินการให้ได้รับอิสรภาพโดยเร็ว เริ่มต้นตั้งแต่จะต้องรู้หลักเกณฑ์ในการยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวหรือประกันตัว ต้องรู้ถึงประเภทของหลักประกันต่างๆ ที่จะต้องจัดเตรียมมาเพื่อใช้ในการประกันตัว ตลอดจนสิทธิของผู้มีสิทธิที่จะขอประกันตัว ผู้มีอำนาจในการสั่งปล่อยชั่วคราว ตลอดจนกรณีที่มีคำสั่งอย่างใดแล้ว วิธีการอุทธรณ์คำสั่ง ตลอดจนหน้าที่ของนายประกันและสิทธิในการอุทธรณ์ขอลดค่าปรับ จำเลยหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในการประกันนี้ต้องทราบขั้นตอนเพื่อกำหนดแนวทางในการปฏิบัติอันจะเป็นประโยชน์สูงสุด

ในเรื่องการร้องขอให้ปล่อยตัวชั่วคราว (ประกันตัว) นั้น จะกระทำได้โดยไม่ต้องมีประกัน หรือมีหลักประกัน หรือมีประกัน และหลักประกันก็ได้ เกี่ยวกับเรื่องนี้ได้กำหนดไว้ใน ป.วิ.อาญา มาตรา 110 บัญญัติว่า **“ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกในอัตราอย่างสูงเกิน 5 ปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกัน และจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้”** หากพิจารณาตามมาตรา 110 ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เฉพาะคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 5 ปี เท่านั้นที่กฎหมายบังคับว่าจะต้องมีประกัน หากเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูง 5 ปีพอดี หรือต่ำกว่า 5 ปีลงมา กรณีนี้การปล่อยชั่วคราวจะสั่งได้โดยไม่ต้องมีประกันหรือมีหลักประกัน หรือมีประกัน และหลักประกันด้วยก็แล้ว แต่ศาลเห็นสมควร ซึ่งในทางปฏิบัติแม้คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูง 5 ปีพอดีหรือต่ำกว่านั้น **บางครั้งศาลอาจใช้ดุลยพินิจกำหนดให้มีประกันหรือมีหลักประกันก็เพื่อเป็นแนวทางในการควบคุมจำเลยไม่ให้หลบหนี** นอกจากจะปรากฏว่าเป็นที่น่าเชื่อถืออย่างแท้จริงว่าจำเลยจะไม่หลบหนีหรือมาศาลตามกำหนดนัด ในส่วนของหน้าที่

และความรับผิดชอบของผู้ขอประกันกฎหมายได้กำหนดอำนาจของผู้ขอประกันที่จะขอถอนสัญญาประกันหรือขอถอนหลักประกันเมื่อใดก็ได้ แต่ผู้ขอประกันมีหน้าที่ที่จะต้องส่งมอบตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยคืนต่อเจ้าพนักงานหรือศาล ภายหลังจากส่งมอบตัวคืนแล้วจึงถือว่าสัญญาประกันสิ้นสุดลง และความรับผิดทางสัญญาประกันหมดไป ซึ่งทางเจ้าพนักงานหรือศาลจะมีคำสั่งให้คืนหลักประกันแก่ผู้ขอประกัน หลังจากนั้นก็เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานหรือศาลที่จะต้องควบคุมหรือออกหมายจับหรือหมายจำคุกผู้ต้องหาหรือจำเลยแล้วแต่กรณี

หากผู้ต้องหาหรือจำเลยมีพฤติกรรมที่จะหลบหนี กฎหมายได้กำหนดทางแก้ไขให้แก่นายประกันตามมาตรา 117 บัญญัติว่า **“เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนี ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่พบการกระทำดังกล่าวมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ แต่ในกรณีที่บุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันเป็นผู้พบเห็นการกระทำดังกล่าว อาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันท่วงที ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เอง แล้วส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด และให้เจ้าพนักงานนั้นรับจัดส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยังพนักงานหรือศาล โดยคิดค่าพาหนะจากบุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือหลักประกันนั้น”** กฎหมายได้ให้อำนาจแก่ผู้ขอประกันที่จะควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยส่งคืนแก่เจ้าพนักงานหรือศาล เพื่อมิให้ตนต้องเป็นผู้ผิดสัญญาประกัน โดยให้อำนาจที่จะขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น หากปรากฏว่าไม่สามารถขอความช่วยเหลือได้ทันท่วงที **กฎหมายก็ให้อำนาจผู้ขอประกันที่จะจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้เอง** แล้วรีบส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด และให้เจ้าพนักงานรับจัดส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยังเจ้าพนักงานหรือศาลเพื่อจะควบคุมต่อไป การจับกรณีนี้เป็นกรณีที่

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวได้แม้ไม่มีหมายจับหรือคำสั่งศาล

คำสั่งศาลร้องศาลฎีกาที่ 649/2517 ผู้ทำสัญญาประกันตัวจำเลยในคดีอาญา จะขอให้ศาลออกหมายจับ และหมายค้นเพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจจับตัวจำเลย โดยอ้างว่าจำเลยมีเจตนาหลบหนีหาได้ไม่ เพราะเป็นเรื่องที่ผู้ทำสัญญาประกันอาจจัดการได้เองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 อยู่แล้ว

บทสรุปสังท้าย กรณีที่กล่าวข้างต้นนี้เป็นกรณีตามมาตรา 117 ประกอบมาตรา 78 (4) ที่ผู้ทำสัญญาประกัน อาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีแต่มิได้หมายความว่า ผู้ขอประกันจะขอให้ศาลออกหมายจับและหมายได้ เพราะมาตรา 117 ได้ให้อำนาจของผู้ขอประกันที่ไปจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องมีหมายจับอีก ซึ่งเป็นอีกบทกฎหมายหนึ่งให้อำนาจราษฎรทั่วไปจับโดยไม่ต้องมีหมายจับ

